

Wnioskodawcy:

Anna Kalina – Gagnelid
Porozumienie Inicjatyw Lasów Chojnowskich

Marcin Pańków
Inicjatywa Las Młochowski

Sławomir Kubisa
Inicjatywa Leśna Utrata

Anna Kolińska
Fundacja Alarm dla Klimatu

Joanna Kowalczyk
Inicjatywa Leśna Utrata

Sylwia Wojtyńska
Inicjatywa Las Młochowski

Agnieszka Płachno
Inicjatywa Społeczna na rzecz Prażmowskich Drzew

Piotr Dmowski
Szlaban dla Wycinki

Piotr Krawiecki
Inicjatywa Lasy Sękocińskie- Więcej Lasu

Katarzyna Kittel
Towarzystwa Ochrony Przyrody Konstancina - TOPKa

Jolanta Jawień
Leśna Polana

Małgorzata Chojecka
Fundacja Zielone Pierścienie Miast

Dagmara Ponikiewska - Nakonieczna
Lasy Świętochów

Do:

Sz. P. Tomasz Józwiak
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
ul. Grochowska 278 03-841 Warszawa

**WNIOSEK do projektu Planu Urządzenia Lasu (PUL) dla Nadleśnictwa
Chojnów na lata 2028–2037**

**Wnosimy, aby projekt Planu Urządzania Lasu na lata
2028–2037 zawierał spójną i kompleksową koncepcję
leśnej gospodarki ekosystemowej, stanowiącą
alternatywę dla dotychczasowego modelu
ukierunkowanego na funkcję surowcową, koncepcję
obejmującą w szczególności następujące
zagadnienia:**

1. Ochrona zasobów wodnych.

Takie projektowanie zabiegów pielęgnacyjnych aby nie pogarszały sytuacji hydrologicznej, aktywna walka z suszą poprzez modyfikację infrastruktury melioracyjnej (włącznie z blokowaniem i wypływaniem rowów) oraz gromadzenie wody w skali krajobrazu, gdyż działania w trybie małej retencji okazały się daleko niewystarczające. Należy także ocenić czy część dróg leśnych nie jest zbędna w obliczu nowych warunków klimatycznych. Szerokie, utwardzone drogi mogą zmieniać kierunki odpływu wody deszczowej, przyspieszając powierzchniowy odpływ i ograniczając naturalną infiltrację do podłoża. Mają też wpływ na podwyższenie temperatury i doświetlenie. Duża ilość szlaków oznacza większą fragmentację i intensywniejsze zaburzenie powierzchni leśnej, co może pogarszać lokalną sytuację hydrologiczną i mikroklimatyczną. Liczne szlaki przecinając siedliska, zmieniają naturalne parametry odpływu i rozdziału wody, co może prowadzić do: suchszych „wewnętrznych” części drzewostanów,

lokalnych „wyschłych wysp” między drogami, gdzie retencja w glebie i ściółce jest znacznie słabsza. Biorąc pod uwagę wymagania NRR i wymagania odtwarzania siedlisk retencja w skali krajobrazu może oznaczać, że jakieś fragmenty lasu przestaną nim być ponieważ nie da się odbudować skutecznie krążenia wody w krajobrazie równocześnie zachowując wszystko to co posadzono na osuszonych terenach.

2. Ład przestrzenny/ dbałość o ciągłość przestrzeni leśnych.

Biorąc pod uwagę zarówno niewielkie rozmiary lasów, silną antropopresję jak i ich wzajemne powiązania przyrodnicze w tym korytarze ekologiczne. Zaprzestanie fragmentacji terenów leśnych poprzez poszerzanie istniejących i przeprowadzanie nowych dróg w lasach, jak również odejście od stosowania harvesterów. Dodatkowe doświetlanie lasu, którego wymaga ich stosowanie, w obecnych warunkach będzie sprzyjało gradacji zarówno jemioly jak i przyplaszczka granatka. Podjęcie działań w kierunku powiększenia areалу lasów (poprzez wykupy działek leśnych lub przeznaczonych do zalesienia) szczególnie w miejscach gdzie korytarze ekologiczne nie mają zachowanej ciągłości lub ich ciągłość jest zagrożona.

3. Ochrona ekosystemu leśnego.

W lasach Nadleśnictwa powinno odejść się od sztucznego, nakierowanego na surowiec przyśpieszania cykli wymiany pokoleń. Już istniejące przestrzenie międzygniazdowe nie powinny być traktowane jako następne w kolejce do wycinek, a jako cenne elementy krajobrazu zwiększające bioróżnorodność i sprzyjające wykształcaniu się w przyszłości ekosystemów możliwych tylko przy udziale drzew sędziwych. Ich pozostawianie sprzyja walce z inwazją jemioly i czeremchy amerykańskiej, poprzez tworzenie przestrzeni słabiej oświetlonych, w których gatunki te funkcjonują gorzej. Pod okapem dojrzałych drzew lepsze są warunki wilgotnościowe i mniejsze wahania temperatur oraz słabszy czynnik osuszający wiatru. Drzewa dojrzałe rosnące na tych powierzchniach stanowią naturalny rezerwuar różnorodności genetycznej, który na bieżąco będzie testowany pod presją zmian warunków klimatycznych. [Por. punkt 1. i 5. opinii prof. K. Rykowskiego: „Jakiegokolwiek zręby i przygotowanie gleby otworzy drzewostany i wpłynie na pogłębienie deficytu wody \(wysuszenie wierzchnich warstw gleby\) oraz podniesienie temperatury co stworzy jeszcze bardziej korzystne warunki dla szkodników wtórnych \(zwłaszcza przyplaszczka\). W takiej wymianie pokoleń pojawiają się prawdopodobnie choroby i szkodniki upraw”.](#) „Jeśli zdecydujemy się na buka, to przecież należy go sadzić pod okapem, w osłonie, a więc wyciąć zamierający drzewostan, czy nie wycinać? Przez wyprzedzającą przebudowę, nie pozbywajmy się szansy adaptacji i naturalnej selekcji cennych

dla przyszłości ekotypów”. W związku z nakładaniem się czynników destrukcyjnych niewskazane jest stosowanie rębni retencyjnej. Por. punkt 2. opinii Rykowskiego: „Rębnia retencyjna pomyślana jest dla drzewostanów zdrowych. W sytuacji zamierania lasu, zamiast zachować cechy ekosystemu dla następnego pokolenia drzewostanu, rębnia retencyjna może zachować zagrożenia. Pozostawianie drzew w zamierającym drzewostanie to nie ochrona, a zwiększanie ryzyka dla przyszłego drzewostanu”. Ponadto biorąc pod uwagę istotny wskaźnik NRL w postaci ciągłości ekologicznej lasu, jego zachowanie należy zacząć wdrażać wcześniej. Również ten typ rębni może być kwalifikowany przez pomiary satelitarne jako przerwanie ciągłości. Zabiegi pielęgnacyjne w Nadleśnictwie Chojnów należy planować biorąc pod uwagę, że w trakcie trwania kolejnego PUL przypada czas realizacji zobowiązań wynikających z NRL. A rębnia ta typowa jest dla lasów gospodarczych, nie ochronnych. Procesy hodowli lasu, pielęgnacji lasu i ochrony lasu a także odnowienia lasu- powinny być podporządkowane celom hodowlanym rozbieżnymi z osiągnięciem zadowalających technicznie parametrów surowca. Celem hodowlanym powinno być wzmacnianie cech odpornościowych lasów na naturalne procesy regulacyjne o podłożu biotycznym i abiotycznym, które nasilają się w wyniku destabilizacji klimatu Ziemi. Modyfikacji powinny podlegać cele sztucznej selekcji od poziomu doboru materiału rozmnożeniowego w szkółce leśnej, poprzez cele prowadzenia czyszczeń i trzebieży - które mają być rozbieżne z promowaniem puli genowej i osobników drzew pożądaných gospodarczo. Oczekujemy odejścia od celów hodowlanych realizowanych poprzez dobór sztuczny, standardowe nasiennictwo, szkółkarstwo, selekcję sztuczną i skupienie się na kształtowaniu lasu w celu odbudowy i wzmocnienia jego odporności, zdolności samoregulacyjnych i trwałości na wielkoskalowe zaburzenia biotyczne i abiotyczne spowodowane błędami poprzednich pokoleń leśników

Lasy te powinny obecnie być prowadzone z naciskiem na wspieranie procesów adaptacyjnych, tak by zmniejszyć presję na ekosystemy próbujące się przystosować się do zmieniającej się sytuacji klimatycznej/hydrologicznej. Aktualnie przyspieszające procesy selekcji drzew iglastych skłaniają by zrobić wszystko, aby nie pogarszać biotopu i dla nich jak i dla drzew liściastych. Por. całościowa propozycja z opinii prof. K. Rykowskiego: „Alternatywa sprowadza się do uznania, że zamieranie drzewostanów, czyli tzw. rozpad, jest naturalnym procesem, końcową fazą ‘samonaprawy’ popełnionych niegdyś błędów, lub adaptacji ekosystemu leśnego do nowych warunków środowiska. Jakakolwiek przebudowa powinna wykorzystywać i respektować procesy naturalne, a nie je zastępować. Gospodarzowi pozostaje kontrolowanie procesu zamierania i

roztropna współpraca z siłami natury w sposób, ażeby przeprowadzić system przez zmianę bez katastrofy. Nie jest to bierne czekanie na rozpad, ale przebudowa jako proces ciągły, bez 'ostrej granicy czasowej', z tolerancją dla naturalnych procesów i budowa przyszłej, trwalszej struktury lasu”.

4. Ochrona przyrody - ochrona gatunkowa.

Bierna ochrona przyrody w Nadleśnictwie, którego tylko 3% stanowią rezerwy przy niewielkich rozmiarach kompleksów nie spełnia swojej funkcji. Ochrony aktywnej wymagają zarówno poszczególne gatunki chronione, jak i siedliska. W przypadku płazów powinno to oznaczać nie tylko ochronę, ale i odtwarzanie siedlisk. Należy wprowadzić do PUL stały monitoring wybranych grup bioindykatorów (np. mchów, porostów lub chrząszczy saproksylicznych) jako wskaźnika jakości realizowanej ochrony przyrody. Powinno się pozostawiać wszystkie stojące martwe drzewa w oddziałach o niskim natężeniu ruchu turystycznego, bez względu na ich gatunek. Martwe stojące drzewa to kluczowe miejsce żerowania dzięciołów i gniazdowania sów. Ich usuwanie to niszczenie naturalnej bazy sanitarnej lasu. Brak wody na obszarze lasów jest przyczyną migracji zwierząt na tereny przyległych miast i osiedli. Dlatego należy dążyć do odtwarzania wodopojów. Trzeba wytypować obszary, które spełniają kryteria powołania w ich granicach form ochrony przyrody (użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, parki kulturowe) a także wytypować kandydatów na pomniki przyrody. Zabiegi pielęgnacyjne prowadzone w młodnikach nie zapewniają ochrony ptakom m. in. dlatego, że młodniki są wykaszane w okresie lęgowym. Całe oddziały niewielkich kompleksów wyłączone są na całe lata z penetracji przez zwierzynę poprzez gradzenia czy pozostawianie na całej powierzchni oddziałów drzew wyciętych podczas trzebieży. Kwestie ochronny ekosystemów i wspieranie adaptacji powinny być priorytetem i azymutem dla nowego PUL.

5. Ochrona krajobrazu

Aktualny krajobraz tutejszych lasów jest krajobrazem produkcyjnym, silnie pofragmentowanym i funkcjonującym od trzebieży do wycinki, czyli w rytmie produkcji surowca. Łączy się to z utratą zarówno walorów przyrodniczych jak i estetycznych. Przekłada się to bezpośrednio na dobrostan ludzi odwiedzających te lasy. Związani ze swoją małą ojczyzną, chodzą do lasu czasem nawet codziennie, raz po raz muszą konfrontować się z poczuciem straty kolejnych fragmentów lasu. A wycinane są drzewa dojrzałe, malownicze, kształtujące oblicze lasu. Gospodarka ukierunkowana na ekosystemy sprzyja zachowaniu integralności zbiorowisk i zachowywaniu drzew wartościowych krajobrazowo i przyrodniczo (wielopniowe, skręcone, krzywe, zrosnięte). Ludzie często trafiają

do danych fragmentów lasu właśnie dzięki sędziwym drzewom - dominantom krajobrazu. Ponadto należy zwrócić uwagę, iż cały obszar Nadleśnictwa Chojnów leży w strefie WOCHK, a jego znaczną część stanowi Chojnowski Park Krajobrazowy (CHPK), gdzie właśnie wartości krajobrazowe podlegają dodatkowej ochronie.

Por. punkt 7 opinii Rykowskiego: „W zamierających drzewostanach, w tym drzewostanach sosnowych wraz jemiolą i przyplaszczkiem, nie jesteśmy skazani wyłącznie na przebudowę. Jeśli uznamy, że większą wartość dla przyszłości lasu ma ciągłość strukturalna, różnorodność biologiczna i procesy naturalne, to lepszym rozwiązaniem jest podejście adaptacyjne, tzn. akceptacja zaburzeń jako elementu systemu. Takie podejście, zwłaszcza w tzw. Lasach Społecznych (np. lasy podwarszawskie) chroni ciągłość krajobrazu, jego estetykę, rekreację, oddala presję na ‘racjonalną produkcję drewna’ i unika gwałtownych, rzucających się w oczy, cięć. Powinno polegać na selektywnym usuwaniu drzew martwych, wprowadzaniu podszytu, ochronie podrostu liściastego (grab, dąb, lipa), pozostawianiu części martwego drewna, unikaniu otwierania dużych powierzchni. Szczególna uwaga zwrócona na zagłębienia terenu, ciekły (renaturalizacja cieków) i blokowanie odpływu wód. Maksymalne wykorzystanie odnowienia naturalnego. Podsadzanie punktowe (gniazdowe), gatunki: dąb, lipa, grab, klon i tylko tam, gdzie brak odnowienia”.

6. Względy bezpieczeństwa

Wobec katastrofy hydrologicznej i zamierania sosny zwyczajnej kwestie bezpieczeństwa stają się tym istotniejsze. Tu na plan pierwszy wybija się zagrożenie upadającymi i łamiącymi się drzewami jak i kwestie przeciwpożarowe i bezpieczeństwo biologiczne lasu. Należy dokonywać cięć zamartwych i zagrażających sosen rosnących w odległości do 30 m od dróg i ścieżek. Cięcia te powinny być wykonywane przez pilarzy, aby nie zniszczyć gleby i krajobrazu masowym użyciem harvesterów i aby dodatkowo nie doświetlać już i tak narażonych fragmentów lasu. Większość drewna (grubizna posuszu jałowego) powinna zostać pozostawiona w miejscu wycinki by dodatkowo zwiększać wilgotność w obszarach szczególnie narażonych na zaproszenie ognia. Gałęziówka natomiast powinna zostać wywieziona, aby nie kumulować łatwopalnej, zakwaszającej glebę biomasy. Wycinanie pojedynczych drzew niestabilnych zlokalizowanych wewnątrz oddziałów leśnych powinno zapobiegać kumulowaniu się suchego, martwego drewna na pniu. Grubizna posuszu jałowego powinna zostać pozostawiona w miejscu wycinki by dodatkowo zwiększać wilgotność. Drzewa niestabilne zazwyczaj są już pozbawione igieł. Gałęziówka może pozostać na miejscu np. zgromadzona w zagłębieniu terenu i przysypana ziemią aby przyspieszyć proces rozkładu drewna. Wobec coraz

intensywniejszego pojawiania się przyplaszczka granatka konieczne jest wdrożenie właściwych działań ochronnych w tym wyszukiwania i usuwania drzew zasiedlonych, zbierania i niszczenia kory oraz stosowanie pułapek feromonowych. W kompleksach takich jak np. Las Młochowski gdzie występuje ww. owad dotychczas nie zanotowano powyższych czynności. [Por. też punkt 8. B opinii prof. K.Rykowskiego: „Zagospodarowanie adaptacyjne, mozaikowe \(patrz p. 8\): łagodne cięcia sanitarne, rozpoznanie mikrosiedlisk i różnicowanie gatunków, podsadzenia, podszyty, wprowadzenie metody ogniskowo-kompleksowej, skrzynki lęgowe, ujęcia wody \(studnia głębinowa\), systematyczne ograniczanie występowania jemioli przez usuwanie gałęzi z jemiolą \(nie tylko jemioli\) \(szczegóły do omówienia\).](#)

7. Wzmocnienie istniejących form ochrony przyrody.

Racjonalne zarządzanie rezerwatami i terenami wokół nich - konieczne jest aby wszystkie rezerваты miały aktualne plany ochrony, a tam gdzie warunki zmieniły się najbardziej obecne plany powinny zostać poddane rewizji. Niewielkie rezerваты nadleśnictwa Chojnów wymagają takiego gospodarowania oddziałami sąsiadującymi by warunki w rezerwach nie ulegały pogorszeniu. Planując aktywności pielęgnacyjne w oddziałach sąsiadujących z rezerwatami należy postępować ze szczególną ostrożnością. Podobnie z najwyższą ostrożnością należy podejść do projektowanych starolasów, również pod względem skutków "pielęgnacji lasu" dla utraty mikrosiedlisk nadrzewnych będących kryterium identyfikacji starolasów. Tam gdzie brak otulin rezerwatów należy jak najszybciej uzgodnić ich funkcjonowanie z RDOŚ oraz rozważyć nad poszerzeniem powierzchni części z nich. Badania wskazują, że obszar rezerwatu mniejszy niż 100 ha z trudnością może realnie chronić walory przyrodnicze. [Patrz wariant 8.C Z opinii prof. K. Rykowskiego. „Obszar zamierania bez ingerencji \(powierzchnia referencyjna\)”.](#)

8. Ochrona gleby i klimatu (przepisy UE)

Dostosowanie do wymogów wynikających z nowej polityki Unii Europejskiej w zakresie ochrony gleb oraz założeń tzw. Konwencji Azotowej (w tym dyrektyw dotyczących redukcji zanieczyszczeń związkami azotu i strategii na rzecz gleb 2030). Za rezygnacją ze stosowania harvesterów: nadmierne zagęszczenie gleby na szlakach prowadzi do powstawania warunków beztlenowych, co zaburza naturalne procesy nityfikacji i denityfikacji. Rezygnacja z nich sprzyja utrzymaniu stabilności cyklu azotowego w glebie leśnej, zapobiega niekontrolowanemu uwalnianiu związków azotu do wód gruntowych i powierzchniowych oraz wspiera sekwestrację węgla.

Konieczna jest ostrożność w dostosowaniu działań do wymogów Nature Restoration Regulation. Por. punkt 4 oraz 6 opinii prof. K. Rykowskiego: „Kanonyczną zasadą przebudowy, powstałą w stabilnych warunkach klimatycznych, jest zgodność składu gatunkowego z siedliskiem. Pozostawanie w zgodzie z tą zasadą wymaga dzisiaj profetycznych zdolności przewidywania stanu siedlisk w perspektywie dziesięcioleci oraz znajomości reakcji gatunków na warunki, które podyktują zmiany klimatyczne. Należy pogratulować tym, którzy to wiedzą. W jakim kierunku należy zatem prowadzić przebudowę? Na jakie pokolenie drzew wymienimy pokolenie, które usuniemy?”

„Przebudowa drzewostanów w związku ze zmianami klimatycznymi, jako metoda ich adaptacji do przyszłych warunków, zwiększa niepewność i jest wątpliwą receptą. Nie ma w naszych warunkach gatunków pewnych klimatycznie. Gatunki liściaste, które służyły dotychczas przebudowie, przechodzą kryzys (zamieranie dębów, jesionów, olch, brzoź). Czy wiemy jak zareagują na nieznane stany klimatu i środowiska za kilkadziesiąt lat? Roztropność nakazuje więcej refleksji (a to nie jest bierność...) niż pośpiechu. Czy usuwanie martwych drzew ochroni żywe drzewa? Dotychczasowa pewność w przypadku kornika drukarza, którego zwalczamy przez wycinanie lasu, została zachwiana. Wycinanie drzew chorych czy zagrożonych jest zabiegiem, który nie daje szans na uruchomienie naturalnych procesów obronnych, procesów samoregulacyjnych, na adaptację”.

9. Inne istotne funkcje lasu.

Należy pamiętać również, że funkcje jakie spełniają lasy w tutejszym silnie przekształconym krajobrazie to również **funkcje ochronne** przed zanieczyszczeniami takimi jak hałas czy pyły. Tam gdzie oddziały leśne stanowią ekran między drogami/koleją/zakładami a zabudową mieszkaniową należy prowadzić je w sposób utrwalający ich powyższe funkcje.

PODSUMOWANIE: wobec powyższego lasy Nadleśnictwa Chojnów będą tym lepiej wypełniać swoją funkcję społeczną im bardziej docenione zostaną ich obecne walory przyrodnicze, znaczenie ochronne w kontekście zachowania bioróżnorodności i zdolności adaptacyjnych. Funkcja społeczna jest tu tożsama z funkcjami wodochronną, mikroklimatyczną, filtracyjną czy krajobrazową. Ochrona krajobrazu poprzez prowadzenie gospodarki zorientowanej na ekosystem a nie drzewostany, sprzyjać będzie jednocześnie dbaniu o krajobrazy stanowiące ważny składnik tożsamości lokalnej. Oczekujemy wyjaśnień (opartych o badania naukowe), jakie względy przyrodnicze miałyby stać

na przeszkodzie takiemu jak powyższe prowadzeniu lasów w Nadleśnictwie Chojnów.

Załącznik: [Prof. Kazimierz Rykowski „Zagospodarowanie suszy i jemioly - nowy typ relacji Lasy Państwowe - nauki leśne – społeczeństwo. Wyprzedzająca przebudowa czy przemysłana adaptacja?”](#)

Stanowisko PILCH w ramach ZLW - uzupełnione.

1. Założenia do Planu Urządzenia Lasu

Biorąc pod uwagę charakterystykę kompleksów leśnych położonych w Nadleśnictwie (bliskość aglomeracji, rozproszenie, małe arealy, żyzność gleb, susza, presja czynników biotycznych i abiotycznych, silna antropopresja, liczne usankcjonowane funkcje ochronne, wiodąca funkcja społeczna, ostatnie rezerwuary bioróżnorodności na terenie silnie zurbanizowanym) celem gospodarki leśnej na tym terenie powinno być prowadzenie ich w kierunku naturalizacji a nie zwiększania produktywności. **Zamiast produkcji drewna, przywracanie naturalnych procesów i struktur lasu**, minimalizację ingerencji człowieka, wprowadzanie gatunków rodzimych, tworzenie mikrosiedlisk (np. martwe drzewa, podszyt) i adaptację do zmian klimatycznych. Tam gdzie ingerencja człowieka jest niezbędna dla poprawy ekosystemu działania powinny być podejmowane z uwzględnieniem konieczności mitygacji skutków suszy, a planowanie powinno być skoncentrowane na procesach zachowania populacji rodzimych drzew liściastych przy powolnej przebudowie biorącej pod uwagę ochronę kurczących się zasobów wodnych i ochronę gleby (minimalizacja zagęszczenia i skaryfikacji gleby).

Wskazany jest by prace zaprojektowane w PUL koncentrowały się na cięciach sanitarnych sosen, których typowanie odbędzie na zasadzie obiektywnych kryteriów zamierania i zasadności ingerencji (zgodnie ze złożonym do MKiŚ oraz GIOŚ wnioskiem z dn. 26.03.2026, zał. nr 1 do powyższego formularza). Plan ochrony ekosystemów leśnych można realizować poprzez przejście na leśnictwo ciągłe - tam gdzie przebudowa jest wymagana. Należy zaniechać pozyskania drewna na pozostałym obszarze nadleśnictwa nie wymagającym ingerencji z uwagi na zadawalający stan zachowania siedlisk (nie dotyczy konieczności pielęgnacji młodników w kierunku naturalizacji, bezpieczeństwa i względów sanitarnych). Las tak prowadzony powinien mieć strukturę ciągłą i prezentować krajobraz inny od produkcyjnego. Ponadto preferowane powinny być naturalne, spontaniczne odnowienia gatunków lasotwórczych

oraz gatunków domieszkowych w tym z rodzaju Prunus, Populus i Salix w celu wspierania bioróżnorodności. Należy wzmacniać rodzime gatunki tworzące średnie piętro lasu (min. bez czarna, czeremcha pospolita, jarząb pospolity, trzmielina pospolita, kruszyna pospolita, leszczyna pospolita).

W związku z powyższym w ramach podziału na gospodarstwa proponujemy przyporządkowanie całości lasów Nadleśnictwa Gospodarstwu Specjalnemu „S”, gdyż pozostałe proponowane w protokole z NW/prezentacji BULIGL typy gospodarstw mają ograniczone możliwości zastosowania i nie gwarantują zachowania ciągłości przyrodniczej, ani zabezpieczenia tych lasów przed narastającym kryzysem klimatycznym. Gospodarstwo oddziaływania społecznego „OS” jest ukierunkowane na wartości jedynie rekreacyjne.

Wytyczanie niewielkich fragmentów lasów (inaczej gospodarowanych) wzdłuż szlaków turystycznych, ośrodków rekreacyjnych czy grillowisk i wiat prowadzić będzie do dalszej fragmentaryzacji tych niewielkich ekosystemów (lasy - parki), co nie spełnia oczekiwań społecznych, ani tym bardziej nie realizuje założeń NRL.

Pozostałe gospodarstwa niestabilne „N”, zrębowe „Z”, „P- Z” i „P” ze względu na wiodący cel produkcyjny nie powinny być brane pod uwagę. W ramach gospodarstw specjalnych „S” proponuję skonstruowanie kilku scenariuszy zasad gospodarowania: dla lasów wymagających przebudowy w kierunku poprawy siedliska zgodnie z NRL, dla lasów określonych mianem niestabilnych, dla lasów o siedliskach w stanie dobrym - zbliżonych do lasów naturalnych (N1 i N2) itp. Generalnie istotą ustanowienia w 100% gospodarstwa „S” z kilkoma scenariuszami gospodarowania jest zmiana celu z produkcyjnego na cele pozaprodukcyjne: ochrona gleby, wody i miasta przed wyspą ciepła, zniesienie etatu, poprawa stanu ekosystemów leśnych. Za takim rozwiązaniem przemawiają kwestie funkcji ochronnych, spełnianych przez ponad 60% lasów Nadleśnictwa, wszystkie inne dawno ustanowione formy ochrony oraz wynik pilotażowego Programu wyznaczania lasów o wiodącej funkcji społecznej.

W związku z tym wnosimy o:

A) Koncentrację założeń PUL na ochronie ekosystemów leśnych w obliczu suszy hydrologicznej oraz hydrogeologiczną – środki w tym celu:

- zakaz orki oraz minimalizacja zagęszczenia i skaryfikacji gleby
- wykluczenie gospodarstw zrębowych, zrębowo - przerębowych, przerębowych z celem produkcyjnym co równa się odstąpieniu od tradycyjnego katalogu rębni
- nie obejmowanie przebudową łągów, olsów, siedlisk wilgotnych w stanie zachowania N1 i N2, grądów w stanie zachowania N1 i N2

- jeśli uzasadniona jest przebudowa, to jako proces powolny oparty o leśnictwo ciągle
Elastyczne podejście do problemu zamierającej sosny uwzględniające pozostawienie
zmarłych lub zniszczonych drzewostanów do naturalnej sukcesji.

PROPOZYCJE POSTĘPOWANIA W RÓŻNYCH TYPACH SIEDLISK:

Celem nadrzędnym dla wszystkich wydzieleń leśnych powinno być zwiększanie
odporności ekosystemu na zmiany klimatu i ochrona zasobów wodnych. Poniżej
uszczegółowione propozycje dla :

Młodników

Konieczna jest zmiana celu prowadzenia młodników. Dzisiejsze młodniki, w rozumieniu
lasu w wieku do 30 lat powinny być prowadzone w kierunku lasu o wysokich wartości
przyrodniczo - krajobrazowych, a nie jak dotąd selekcji pod kątem przydatności na
surowiec. W młodnikach priorytetem powinien być przyszły rozwój struktury
wielowarstwowej, zróżnicowanie gatunkowe i funkcji ekologicznych drzewostanu
(ochrona gleby i wód, habitaty dla siedlisk i gatunków, forma krajobrazu). W związku z
tym zasady hodowli w tym zakresie powinny ulec zmianie, proponujemy zmiany w
kierunku zabiegów :

- zwiększających udział gatunków liściastych, rodzimych (dąb, grab, jesion,
lipa, klon, wierzby, brzozy) w zależności od siedliska
- zachowania i pogłębiania struktury wiekowej poprzez pozostawianie
drzew wyższych i starszych, a nie tylko tych najbardziej przydatnych
surowcowo,
- ograniczenia intensywne, jednorazowych zabiegów, zamiast tego –
zastosowanie łagodnych, wieloetapowych działań
- w obszarach o wysokich wartościach przyrodniczo- krajobrazowych
(obszary Natura 2000) oraz w starszych fragmentach młodników
dodatkowe wsparcie dla regeneracji runa i podszytu (dosadzanie
gatunków roślin rodzimych
- bez usuwania rozpierczy, nalotów brzozy, osiki czy wierzb i innych
gatunków domieszkowych

Wizja krajobrazowa i długoterminowe założenia : planowanie działań tak, aby większość
młodników w kolejnych cyklach lasu została przekształcona w struktury bardziej
przyrodnicze, wielowarstwowe, wielowiekowe, o dominacji gatunków liściastych i
zróżnicowanej gęstości, a efekt w krajobrazie dążył do zatarcia wyraźniej obecnie
szachownicy nasadzeń.

Łęgów

W związku z tym, że obecny stan rozpoznania siedlisk może być niedoszacowany i wymaga szczególnej weryfikacji. Należy przeprowadzić obowiązkową weryfikację terenową występowania siedlisk łągowych, w szczególności:

- w oddziałach wskazanych jako inne typy siedliskowe w bazie Bank Danych o Lasach,
- na obszarach o potencjale siedliskowym łągów (mady rzeczne, gleby glejowe)

W przypadku stwierdzenia rozbieżności: należy zaktualizować klasyfikację siedliskową, dokonać korekty map siedliskowych, uwzględnić wyniki w nowym PUL

Dotychczasowa gospodarka leśna prowadzona na łągach w postaci cięć rębnych jest absolutnie nieakceptowalna, doprowadziła ona do pogorszenia stanu uwilgotnienia siedlisk co w konsekwencji prowadzi do ich degradacji, doszło do dewastacji krajobrazu, utraty różnorodności biologicznej - w wyniku cięć na odłonięte obszary wkroczyły gatunki niepożądane i inwazyjne.

Największym zagrożeniem dla łągów jest odwodnienie, gospodarka leśna ukierunkowana na pozysk surowca, uproszczenie i ustandaryzowanie drzewostanu, usuwanie martwego drewna i wprowadzanie gatunków obcych. W skali nadleśnictwa siedliska te są unikatem i należy je objąć szczególną troską zwłaszcza ze względu na ochronę zasobów wodnych. Łęgi należy prowadzić przede wszystkim z myślą o zachowaniu reżimu wodnego, naturalnego rytmu zalewów, naturalnego składu gatunkowego i ciągłości martwego drewna, nie osuszać, nie podnosić sztucznie żyzności, ograniczać ingerencję w drzewostan i odtwarzać warunki zbliżone do naturalnych. Należy absolutnie wyłączyć te drzewostany z użytkowania gospodarczego (pozysku drewna). W sytuacji dobrego stanu zachowania siedliska (N1 i N2) należy wprowadzić ochronę bierną. W sytuacji złego stanu zachowania siedliska wskazana jest bardzo łagodna gospodarka ochronna (jeśli siedlisko tego wymaga i jest dokumentacja) podporządkowana ochronie zasobów wodnych, odnowienia naturalnemu i strukturze wielowarstwowej, bez ingerencji w glebę, pozostawienie martwego drewna, ochrona drzew dziuplastych, usuwanie i kontrola gatunków obcych z zachowaniem ciągłości pokrywy leśnej, w zdegradowanych łągach dozwolone powinny być jedynie zabiegi mające na celu zwiększenie bioróżnorodności i poprawę stanu ekosystemu- utrzymanie ciągłości procesów ekologicznych, monitoring sytuacji stanu uwodnienia siedliska, likwidowanie źródła nadmiernego osuszania, drenaży i zasypów, które zaburzają naturalne zalewy i poziom wód gruntowych, ograniczenie antropopresji. Dla łągów (np. 91E0, 91F0, 91H0) należy monitorować na bieżąco stany wód, przede wszystkim parametry hydromorfologiczne cieków i zlewni, korzystając z opracowania „Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny” przygotowanego przez Instytut Ochrony Przyrody PAN (Mantorus) dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Olsów

W związku z tym, że obecny stan rozpoznania siedlisk może być niedoszacowany i wymaga szczególnej weryfikacji. Należy przeprowadzić obowiązkową weryfikację terenową występowania siedlisk łągowych, w szczególności:

- w oddziałach wskazanych jako inne typy siedliskowe w bazie Bank Danych o Lasach,
- na obszarach o potencjale siedliskowym olsów (gleby silnie uwilgotnione, glejowe, organiczne)

W przypadku stwierdzenia rozbieżności: należy zaktualizować klasyfikację siedliskową, dokonać korekty map siedliskowych, uwzględnić wyniki w nowym PUL

Dotychczasowa praktyka prowadzenia prac na tych siedliskach olsowych w postaci rębni - najczęściej rębni IB jest absolutnie nieakceptowalna, odsłonięto glebę na dużych powierzchniach co doprowadziło do jej wysuszenia, cięcia odbywały się niekiedy przy samym brzegu cieków wodnych czy rzek, obecnie wszystkie te miejsca są pozbawione wody stojącej, ekstremalnie wysuszone. Zdewastowany został krajobraz, a właściwy olsom mikroklimat dający wilgoć, chłód i cień w miejscach potraktowanych rębniami przestał istnieć.

W skali nadleśnictwa siedliska te są unikatem i należy je objąć szczególną troską, zwłaszcza ze względu na ochronę zasobów wodnych. Należy absolutnie wyłączyć te drzewostany z użytkowania gospodarczego (pozysku drewna). Wycinka drzewostanów olsowych narusza stabilność gruntu, a ciężki sprzęt niszczy glebę torfową i kępowo-dolinkową strukturę. W sytuacji dobrego stanu zachowania siedliska (N1 i N2) należy wprowadzić ochronę bierną. W sytuacji złego stanu zachowania siedliska wskazana jest bardzo łagodna gospodarka ochronna (jeśli siedlisko tego wymaga i jest dokumentacja) podporządkowana ochronie zasobów wodnych, odnowienia naturalnemu i strukturze wielowarstwowej, bez ingerencji w glebę, pozostawienie martwego drewna, usuwanie i kontrola gatunków obcych, zachowanie ciągłości pokrywy leśnej, jedynie zabiegi mające na celu zwiększenie bioróżnorodności i poprawę stanu ekosystemu- utrzymanie ciągłości procesów ekologicznych. Wskazany jest monitoring stanu uwodnienia siedliska, likwidacja źródeł nadmiernego osuszania, drenaży i zasypów zaburzających poziom wód gruntowych oraz ograniczenie antropopresji na siedlisko olsowe. Dla olsów podobnie jak dla łągów należy monitorować stany wód, przede wszystkim parametry hydromorfologiczne cieków i zlewni, korzystając z opracowania „Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny” przygotowanego przez Instytut Ochrony Przyrody PAN (Mantorus) dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Grądów

W związku z tym, że obecny stan rozpoznania siedlisk może być niedoszacowany i wymaga szczególnej weryfikacji. W Nadleśnictwie Chojnów mamy blisko 70 % żyznych siedlisk i w tym tylko 12% grądów ? Ta proporcja budzi wątpliwość. Należy przeprowadzić obowiązkową weryfikację terenową występowania siedliska 9170 (grądy), w szczególności:

- w oddziałach wskazanych jako inne typy siedliskowe w bazie Bank Danych o Lasach,
- na obszarach o potencjale siedliskowym grądów (gleby żyzne, siedliska świeże i wilgotne).

W przypadku stwierdzenia rozbieżności: należy zaktualizować klasyfikację siedliskową, dokonać korekty map siedliskowych, uwzględnić wyniki w projektowanych gospodarstwach.

Dotychczasowa gospodarka leśna prowadzona na grądach jest absolutnie nieakceptowalna, w wielu miejscach doprowadziła ona do likwidacji 100 % dojrzałego drzewostanu (cięcia uprzątające), odsłonięcia gleby na dużych powierzchniach - jej wysuszenia, całkowitego zniszczenia runa leśnego, dewastacji krajobrazu, fragmentaryzacji obszaru, utraty różnorodności biologicznej. Po wykonaniu wycinek przeprowadzano zabiegi agrotechniczne, które z kolei doprowadziły do zniszczenia życia glebowego będą skutkować przyspieszoną erozją gleby. W wyniku cięć na odsłonięte obszary wkroczyły gatunki niepożądane i inwazyjne jak nawłóć czy niecierpek czy czeremcha amerykańska.

W Grądach 9170 priorytetowe powinno być: zachowanie naturalnego składu gatunkowego (dąb, grab, jesion, lipa drobnolistna, klon, wierzba, brzoza, sosna domieszkowo), zróżnicowana struktura wiekowa i gęstość drzewostanu zbliżona do naturalnej, zachowanie runa leśnego, podszytu, martwego drewna oraz elementów siedliskowych (np. starych drzew, dziuplastych egzemplarzy, leżącego drewna) ochrona bioróżnorodności ekosystemu leśnego, włącznie z ochroną życia glebowego i roślin runa leśnego. Dla wszystkich płatów siedliska 9170 nadrzędnym celem powinno być zachowanie struktury i funkcji ekosystemu grądowego. Grądy w stanach zachowania siedlisk N1–N2 należy wyłączyć z użytkowania gospodarczego (pozysku drewna). Wprowadzenie ochrony biernej. Tutaj gospodarowanie powinno polegać na ograniczeniu prac do zabiegów ochronnych i sanitarnych , z zachowaniem naturalnego składu gatunkowego, struktury wiekowej i runa leśnego oraz ciągłości krajobrazu. W grądach 9170 o złym stanach zachowania siedlisk Z1–Z3 należy prowadzić działania w kierunku stopniowej poprawy stanu siedliska - gospodarka ochronna, w tym: usuwanie lub ograniczanie gatunków obcych, wysiewy / zasadzanie gatunków rodzimych (dąb, grab, jesion, lipa drobnolistna, klon, wierzba, brzoza) w miejscach wyniszczonych, na

powierzchniach pozrębowych , wykorzystanie naturalnego odnowienia jako głównego sposobu odbudowy drzewostanów grądowych, podsadzanie punktowe, i tylko tam, gdzie brak odnowienia. Zabiegi należy prowadzić z zachowaniem naturalnego składu gatunkowego i struktury wiekowej, z minimalnym zasięgiem ingerencji bez ingerencji w glebę w postaci orki, wprowadzanie podszytu, ochronę podrostu liściastego (grab, dąb, lipa), pozostawianie części martwego drewna, bez otwierania dużych powierzchni. Szczególna uwaga powinna być zwrócona na zagłębienia terenu, ciek (renaturalizacja cieków) i blokowanie odpływu wód. Należy objąć ochroną dojrzałe drzewa liściaste rodzimych gatunków. W przypadku zjawiska "pinetyzacji grądów " należy stopniowo ograniczać udział sosny zabezpieczając odnowienia naturalne gatunków liściastych, musi to być jednak proces bardzo powolny, zachowujący ciągłość krajobrazu, ciągłość pokrywy leśnej, należy usuwać pojedyncze drzewa w sposób nie ingerujący w krajobraz.

Starolasów

Na obszarach spełniających kryteria starolasów gospodarka leśna powinna być prowadzona z najwyższą ostrożnością, w kierunku zabezpieczenia i wzmocnienia ich wartości przyrodniczo- krajobrazowych. Zakres ingerencji należy ograniczyć do zabiegów ochronnych, zdrowotnych i sanitar-nych, przy zachowaniu naturalnej struktury wiekowej i gatunkowej, zasobów martwego drewna oraz zasobów przyrodniczych. Starolasy należy prowadzić w kierunku ochrony biologicznej i krajobrazowej zgodnie z polityką ochrony starolasów. Należy bezwzględnie wyłączyć te drzewostany z użytkowania i przebudowy pod kątem surowcowym, martwe, dziuplaste i rozkładające się drzewa pozostawić w drzewostanie jako elementy kluczowe dla bioróżnorodności. Regularnie monitorować stan zdrowotny starolasów. Przed każdorazowym przystąpieniem do prac "pielęgnacji lasu" należy dokonać analizy pod kątem utraty mikrosiedlisk nadrzewnych będących kryterium identyfikacji starolasów. Jeśli istnieje ryzyko utraty należy bezwzględnie odstąpić od planowanych prac.

Dotychczasowa gospodarka leśna prowadzona w potencjalnych starolasach jest absolutnie nieakceptowalna, w wielu miejscach doprowadziła ona do utraty gatunków wskaźnikowych starolasów jak np. gładysz paprociowy.

Proces zamierania drzewostanów

Zgodnie z opinią prof. K. Rykowskiego należy uznając za wartości nadrzędne "ciągłość strukturalną, różnorodność biologiczną i procesy naturalne " zastosować w tym przypadku model leśnictwa adaptacyjnego, uznać "zaburzenie jako element systemu". A więc cytując opinię : "Przebudowa powinna polegać na selektywnym usuwaniu drzew martwych, wprowadzaniu podszytu, ochronie podrostu liściastego (grab, dąb, lipa), pozostawianie części martwego drewna, unikania otwierania dużych powierzchni. Szczególna uwaga zwrócona na zagłębienia terenu, ciek (renaturalizacja cieków) i

blokowanie odpływu wód. Maksymalne wykorzystanie odnowienia naturalnego. Podsadzanie punktowe (gniazdowe), gatunki: dąb, lipa, grab, klon i tylko tam, gdzie brak odnowienia. Wprowadzenie elementów ogniskowo-kompleksowej ochrony: skrzynki lęgowe, poidła, krzewy owocowe i miododajne. Usuwanie gałęzi z jemiolą (nie samej jemioli), usuwanie drzew zasiedlonych. Alternatywa sprowadza się do uznania, że zamieranie drzewostanów, czyli tzw. rozpad, jest naturalnym procesem, końcową fazą „samonaprawy” popełnionych niegdyś błędów, lub adaptacji ekosystemu leśnego do nowych warunków środowiska. Jakakolwiek przebudowa powinna wykorzystywać i respektować procesy naturalne, a nie je zastępować gospodarzowi pozostaje kontrolowanie procesu zamierania i rozropna współpraca z siłami natury w sposób, ażeby przeprowadzić system przez zmianę bez katastrofy. Nie jest to bierne czekanie na rozpad, ale przebudowa jako proces ciągły, bez „ostrej granicy czasowej”, z tolerancją dla naturalnych procesów i budowa przyszłej, trwalszej struktury lasu.”

Pozostałych dojrzałych drzewostanów liściastych

W pozostałych dojrzałych drzewostanach liściastych i mieszanych z przewagą gatunków liściastych gospodarka leśna powinna być prowadzona w kierunku zwiększenia uwodnienia, naturalizacji, wzmacniania ich wartości przyrodniczo- krajobrazowych. Dla tych siedlisk w nadleśnictwie Chojnów pożądane jest przyjęcie wizji lasu, który jest zarządzany pasywnie. W dobie zmian klimatu „mniej znaczy więcej” – im mniej ingerencji, tym wyższa naturalna odporność Lasów Chojnowskich. Zakres ingerencji należy ograniczyć do powolnych zabiegów pielęgnacyjnych ukierunkowanych na przywracanie składów siedlisk zgodnie z zaleceniami NRL. Należy dążyć do odbudowy pięter lasu, struktury wielogatunkowej, wielowiekowej, zróżnicowanej przestrzennie. Należy powiększać zasoby martwego drewna oraz wspierać bioróżnorodność (min.drzewa dziuplaste, dendrotelmy). Preferowane powinny być naturalne, spontaniczne odnowienia gatunków lasotwórczych oraz gatunków z rodzajów: Topola, Wierzba, Śliwa i Jabłoń, Grusza, Lipa w celu zwiększenia bioróżnorodności oraz o zachowanie podczas prac pielęgnacyjnych na terenie odnowień rodzimych gatunków tworzących średnie piętro lasu (min. bez czarna, czeremcha pospolita, jarzab pospolity, trzmielina pospolita, kruszyna pospolita, leszczyna pospolita). Ze szczególną uwagą powinny być traktowane obszary gdzie dochodzi do spontanicznego odnawiania się Wiązów i Jesionów. Koniecznym jest utrzymanie tych obszarów w kondycji zapewniającej ciągłość tych procesów aby wspierać naturalną selekcją genetyczną, a w dalszej perspektywie przetrwanie ww. gatunków. W tych drzewostanach należy wydzielać nieużytkowane i niepielęgnowane fragmenty siedlisk celem zwiększenia bioróżnorodności, zmniejszenia antropopresji, promowania naturalnych procesów sukcesji i wspierania złożoności ekosystemów. Obszary te mogą pełnić funkcję ostoi zwierzyny. Może być to poprzez wyznaczenie minimum 15% powierzchni nadleśnictwa jako lasów referencyjnych, gdzie nie prowadzi

się żadnych działań gospodarczych, jako obszarów niezbędnych do monitoringu naturalnych procesów adaptacyjnych lasu do zmian klimatu, co jest zgodne z unijną Strategią na Rzecz Bioróżnorodności. Wskazane jest odstępianie od zrębów i przeredzeń w lasach osłabionych przez suszę, jemiolę lub szkodniki wtórne. Otwieranie drzewostanu może pogarszać warunki, które są kluczowe dla przetrwania lasu: zwiększać nasłonecznienie gleby, przyspieszać parowanie wody i podnosić temperaturę wewnątrz lasu. W warunkach suszy takie działania mogą dodatkowo osłabiać drzewa i utrudniać odnowienie. Zamiast dużych otwartych powierzchni należy stosować działania punktowe, ostrożne i mozaikowe. Koniecznym jest uwzględnienie, że część obecnych problemów lasów jest skutkiem wcześniejszej gospodarki leśnej. Kolejny PUL rozpoczniemy z bagażem nawarstwień, które w obliczu suszy realnie zagrażają wytworzonym ekosystemom. Wiele uproszczonych, jednogatunkowych lub niedostosowanych do siedliska drzewostanów powstało w wyniku wcześniejszych decyzji hodowlanych, często podporządkowanych produkcji drewna. Sam argument „niezgodności z siedliskiem” nie powinien być używany jako proste uzasadnienie kolejnych wycinek jeśli może spowodować kaskadę negatywnych konsekwencji (brak udatności odnowień, ekspansja trzcinników, jeżyn). Odpowiedzią na błędy przeszłości nie może być powtarzanie tej samej logiki: usuwania drzew i zakładania nowych, schematycznych upraw.

Siedlisk Borowych

Siedliska borowe wymagają działań szczególnie ostrożnych. Wymagają one jako jedne z pierwszych w katalogu siedlisk wrażliwych interwencji dotyczących zwiększenia uwodnienia gleby. Wszelkie działania podejmowanie na tych siedliskach i w ich bezpośrednim sąsiedztwie powinny w domyśle odpowiadać na pytanie: Czy to nie pogorszy warunków wodnych? Odślonięcie gleby, jej zagęszczanie i orka wpływają na ich pogorszenie. Tam gdzie występują drzewostany dojrzałe, ale stabilne prowadzić podsadzenia gatunkami liściastymi (dąb, buk, lipa, brzoza) ze wskazaniem na lipę drobnolistną, kruszyną pospolitą i brzozę (w miejscach mniejszego zwarcia koron) w celu zwiększania zawartości próchnicy. Działania te należy wprowadzać prewencyjnie tak aby przygotować te siedliska na ewentualność kiedy sosna całkowicie wycofa się pod presją zmian klimatu, jemioly i owadów. Utrzymanie zmniejszonej ilości światła na dnie lasu może przeciwdziałać zarastaniu przez trzcinniki czy czeremchę amerykańską. Zmniejsza także procesy nagrzewania się gleby i parowania. Tam gdzie sosny są na etapie młodników i tyczkwin należy intensywnie monitorować zasiedlanie przez jemiolę i usuwać porażone gałęzie. Nie należy usuwać rozpieraczy z młodników gdyż badania wykazują ich większą odporność na suszę. Należy pozostawiać także wszelkie naloty rodzimych drzew liściastych. W przypadku kiedy zamierają całe jednowiekowe drzewostany sosnowe, przed podjęciem decyzji o usunięciu zamierających drzew należy zadać szereg pytań: Czy istnieją warunki aby zwiększyć uwodnienie gleby przed

dokonaniem zabiegu? Jaką maksymalną ilość martwego drewna (grubizny) można zostawić? Ile drzew martwych na pniu i w jakim zagęszczeniu pozostawić, aby dawały minimalny cień na części oddziału dotkniętego zamieraniem? Jaka metoda cięcia pozwoli zachować maksymalną ilość już istniejącego podrostu. Pytaniem zasadniczym pozostaje: jakie gatunki odnawiać kiedy w Nadleśnictwie Chojnów można już zaobserwować zamieranie nawet i samosiewów sosny (w warunkach słabej konkurencji ze strony innych gatunków roślin zielnych i drzewiastych). Aktualnie priorytetem nie może być pozyskanie surowca, tylko konieczność utrzymania ekosystemów na siedliskach borowych przy życiu jak najdłużej. Należy robić wszystko by zamieranie zwolnić i sukcesję ułatwić. Chodzi o ekosystemy z udziałem sosny, ale także alternatywne nadal oparte o gatunki drzewiaste. (Być może remedium na zarastanie otwartych przestrzeni przez trzcinniki, jeżyny i czeremchę amerykańską będzie obsadzenie ich odpornymi krzewami rodzimych gatunków np. róża psia, bez koralowy, dereń świdwa, leszczyna, kalina koralowa, a następnie po uzyskaniu względnego pokrycia gleby ich punktowe usuwanie aby umożliwić sukcesję gatunkom drzewiastym? Wobec skali suszy z jaką mamy do czynienia, a co za tym idzie zamierania sosny, konieczne będzie dostosowywanie metod do lokalnej specyfiki a nie odwrotnie, narzucanie jednego wzoru wszędzie.)

B) Elastyczne podejście do problemu umierającej sosny.

Ze względu na konieczność działań sanitarnych na zamierającej sosnie, powinny być one prowadzone zgodnie z zasadami zawartymi w załączonym wniosku pt. „WNIOSEK O USTANOWIENIE NADZWYCZAJNYCH PROCEDUR OCHRONNYCH, DIAGNOSTYCZNYCH I TRANSPARENTNOŚCI WOBEC DZIAŁAŃ INTERWENCYJNYCH PODEJMOWANYCH W OBLICZU ZJAWISKA ZAMIERANIA SOSNY POSPOLITEJ W NADLEŚNICTWIE CHOJNÓW„, sosnę należy usuwać tylko tam, gdzie jest to praktycznie uzasadnione, poparte obiektywną analizą, stopniowo, zachowując ciągłość krajobrazu i pokrywy leśnej. Wszystkie decyzje powinny być podejmowane w oparciu o priorytetowe podejście do ochrony zasobów wodnych. Jeśli jakieś działanie miałoby w konsekwencji pogorszyć stan uwilgotnienia siedliska to należy od niego odstąpić.

C) Zniesienie wieku rębnego i ustalonego etatu.

Zniesienie wieku rębnego odpowiedniego dla celów produkcyjnych, a zamiast sztywnego limitu pozyskania drewna (etat powierzchniowy lub miąższościowy stosowany w lasach gospodarczych), zastosowanie w gospodarstwie specjalnym LOWFS etatu wynikającego z potrzeb hodowlanych i ochronnych [...], wynikających z pełnienia przez te drzewostany indywidualnych potrzeb i funkcji" (IUL, &113). Oznacza

to, że drzewa będą usuwane głównie wtedy, gdy wiąże się to z potrzebą przebudowy lub z powodów sanitarnych.

Apelujemy o przezorność podczas tworzenia nowego Projektu PUL. Ignorowanie równoległe toczących się procesów związanych z ministerialnym Procesem Aglomeracyjnym stanowić będzie znaczącą przeszkodę na drodze do stworzenia i pomyślnego zatwierdzenia przez ministra właściwego do spraw środowiska Planu. Plan urządzenia lasu nadleśnictwa Chojnów powinien realnie odpowiadać aktualnym potrzebom społecznym i przyrodniczym. Jeśli na etapie jego tworzenia nie zostaną wzięte pod uwagę bieżące okoliczności mające wagę procesów społecznych należy liczyć się, że jego realizacja będzie stale napotykała na obywatelski opór. Tłumaczenie, że nie są one jeszcze umocowane w prawie, stanowić będzie świadome ignorowanie zmiany społecznej. Takie stanowisko nie jest zasadne, ponieważ proces lasów społecznych "LOWFS" jest oficjalnym procesem zainicjowanym przez MKiS, jego wyniki stanowią istotny materiał analityczny i planistyczny, który może i powinien być wykorzystany w procesie tworzenia PUL. Brak uwzględnienia tych wyników – choćby w formie analizy lub wariantowania – stanowi naruszenie zasady racjonalnego gospodarowania lasami. Naruszenie zasad rzetelności i przejrzystości postępowania. Tam gdzie postulaty społeczne są w zgodzie z ochroną przyrody i apelują o odejście od gospodarki surowcowej na bardzo konkretnych obszarach - nie jest argumentem za ich automatycznym odrzuceniem, tylko dlatego, że nie jest to jeszcze zapisane np. w Ustawie o Lasach. Jedno drugiego nie wyklucza. Kategoria gospodarstw specjalnych pozwala na prowadzenie gospodarki leśnej nie ukierunkowanej na maksymalizację przyrostu masy i rezygnację z etatu rębnego. Również na etapie samego tworzenia projektu konieczność rewizji może się wiązać z wracaniem do już zakończonych prac i marnotrawieniem środków finansowych. To w sytuacji kiedy kolejne etapy procesu aglomeracyjnego będą w sprzeczności z już opracowaną częścią Projektu. Niesprawiedliwym jest określenie Nadleśnictwa Chojnów mianem nadleśnictwa deficytowego. Istnieją już metody stosowane przez ekonomistów (M. Giergiczny /SGH) wskazujące jasno, że realna, pozaprodukcyjna wartość tych lasów jest daleko wyższa, niż wartość drewna z nich pozyskiwana. Tysiące mieszkańców codziennie korzysta z nich dla utrzymania zdrowia i aby do zdrowia powrócić. Polepszają one warunki życia w sensie subiektywnym (estetyka) i obiektywnym (mikroklimat, wodochłonność, filtrowanie pyłów, światła, hałasu). Zarządzanie Nadleśnictwami gdzie funkcje pozaprodukcyjne są w przewadze z powodów obiektywnych (zaludnienie, lesistość, powierzchnie kompleksów, stopień urbanizacji, przekształcenie krajobrazu, spadek bioróżnorodności, ilość JST) powinno rozliczać zupełnie inne wskaźniki niż przyrost masy, pozysk czy wykonanie PUL. Zadania stojące przed zarządzającymi takimi nadleśnictwami są diametralnie różne od tych tradycyjnie przypisywanych Nadleśniczemu.

D) Aktualizację lub wykonanie od podstaw dokumentów bazowych stanowiących podstawę do założeń PUL:

- Wielkoobszarowej inwentaryzacji gatunków chronionych
- Operatu hydrologicznego dla całego Nadleśnictwa
- Analizy wielokryterialnej procesu zamierania sosny włącznie z symulacją scenariusza zaniechania
- Opracowania Glebowo – Siedliskowego (**w zakresie aktualizacji areálu i stanu siedlisk**)

E) Ponadto zwracam uwagę na konieczność - wynikającą z wymogów prawnych, w tym zasady przezorności - uwzględnienia w założeniach do PUL:

1. Lasów o Wiodącej Funkcji Społecznej, w tym:

wyników I etapu pilotażowego procesu ministerialnego wyznaczania lasów o wiodącej funkcji społecznej (LOWFS), w których wszystkie lasy Nadleśnictwa Chojnów zostały uznane za lasy o wiodącej funkcji społecznej przez wszystkie strony procesu. postanowień dotyczących LOWFS z Raportu RDLP Warszawa oraz IOŚ do założeń PUL przed jego zatwierdzeniem. W związku z tym konieczne jest uzupełnienie Protokołu z Narady Wstępnej (17.06.2025 r.) o ustalenia dot. LOWFS.

Uzasadnienie: Lasy ważne społecznie są lasami o dominującej funkcji pozaprodukcyjnej (katalog usług regulacyjnych, kulturowych i wspomagających). Nowy PUL powinien uwzględniać wyniki procesu, zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania lasem (art. 7 ust. 1 ustawy o lasach). Pominięcie wyników procesu LOWFS w Protokole z Narady Wstępnej i w konsekwencji w założeniach do PUL stanowi naruszenie procedury opracowywania PUL, ponieważ założenia PUL muszą opierać się na aktualnych dokumentach planistycznych i uwzględniać zmieniające się uwarunkowania.

2. Planu Ochrony Parku Krajobrazowego

Uzasadnienie : Zgodnie z art. 20 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody oraz utrwalonym orzecznictwem sądów administracyjnych (m.in. WSA w Poznaniu, WSA w Warszawie) plany ochrony parków krajobrazowych stanowią akty planistyczne wiążące dla wszystkich podmiotów zarządzających gruntami w granicach parku, w tym Lasów Państwowych.

3. Audytu Krajobrazowego, w tym:

natychmiastową aktualizację założeń projektu PUL o wyniki Audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego przyjętego Uchwałą Sejmiku WM nr 48/24 z 26 marca 2024 r. analizę wpływu audytu na wszystkie elementy PUL (etat cięć, struktura gatunkowa, retencja krajobrazu, strefy ochronne) dla obszaru Nadleśnictwa Chojnów. publiczne udostępnienie wyników analizy przed zatwierdzeniem PUL. uzupełnienie Protokołu z Narady Wstępnej (17.06.2025 r.) o ustalenia dot. audytu krajobrazowego.

Uzasadnienie: Instrukcja Urządzania Lasu (IUL 2024) wymaga uwzględnienia: aktualnych dokumentów planistycznych wojewódzkich (audyt krajobrazowy). założeń polityki przestrzennej regionu (KPZK 2030, PZGP WM) formułowania racjonalnych etatów cięć z uwzględnieniem wartości krajobrazowych. Pominięcie audytu to naruszenie art. 7 ust. 1 ustawy o lasach (racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem ochrony środowiska).

4. Lasów Ochronnych (miast, glebo i wodochronnych) oraz ich aktualizację, w tym aktualizację granic lasów ochronnych:

przeгляд i aktualizację granic lasów ochronnych Nadleśnictwa Chojnów, ustanowionych decyzją Ministra Środowiska DLOPiK-L-lp-0233-408 z 10 marca 2008 r. rozszerzenie zasięgu lasów ochronnych w kierunku południowym, uwzględniając urbanistyczny rozwój Piaseczna (według danych GUS z 1 stycznia 2024 r. miasto liczyło 51 971), a także w kierunku Tarczyna i Prażmowa ze względu na dynamiczny rozwój urbanistyczny przeprowadzenie analizy urbanistycznej określającej zapotrzebowanie na funkcje ochronne lasów (glebochronne, wodochronne, klimatyczne) dla aglomeracji warszawskiej.

Uzasadnienie: Granice lasów ochronnych ustanowiono 18 lat temu, gdy: Piaseczno miało ~30 tys. mieszkańców (obecnie ~50 tys., wzrost o 67%) a agregacja urbanistyczna Warszawa - Piaseczno-Góra Kalwaria była znacznie mniejsza. Zapotrzebowanie na funkcje ochronne lasów (klimatyczne, retencyjne, rekreacyjne) było niższe, obecnie już Tarczyn i Prażmów tworzą południową strefę podmiejską Warszawy z rosnącym zapotrzebowaniem na funkcje ochronne lasów.

5. Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Uzasadnienie: Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu (WOChK) wpływa na gospodarkę leśną poprzez nałożenie szeregu ograniczeń prawnych, które mają na celu ochronę wartości przyrodniczych, krajobrazowych oraz korzyści ekologicznych. Oznacza to, że gospodarka leśna na tym obszarze musi być podporządkowana celom ochronnym. Wewnątrz obszaru wyodrębniono strefy, w tym "strefę szczególnej ochrony ekologicznej" (kluczową dla migracji zwierząt).

6. Leśnego Kompleksu Promocyjnego "Lasy Warszawy"

Uzasadnienie: LKP "Lasy Warszawskie", utworzony w 2005 roku (obejmujący nadleśnictwa: Celestynów,

Drewnica, Chojnów, Jabłonna oraz lasy miejskie) działa w oparciu o inne zasady niż typowe lasy gospodarcze. Oto główne aspekty tego ograniczenia:

- Zmiana priorytetów: Podstawowym zadaniem LKP jest ochrona przyrody oraz edukacja, a nie utrzymanie ciągłości produkcji drewna.
- Priorytet dla funkcji społecznych: Lasy te pełnią przede wszystkim funkcję "filtra cywilizacyjnego" i terenu rekreacyjnego dla mieszkańców Warszawy. Produkcja drewna jest traktowana jako pochodna, a nie główny cel.
- Ograniczenia w wycince: Zamiast intensywnej wycinki, leśnicy w ramach LKP mają promować metody proekologiczne, uwzględniające konieczność ochrony zasobów przyrodniczych.

7. Konieczności adaptacji i mitygacji do Zmian Klimatu.

Lasy to bufory bezpieczeństwa klimatycznego dla miast i miasteczek wokół aglomeracji, w oparciu o założenia NRL i art. 4 mówiącego o konieczności odbudowy siedlisk będących w złym stanie zachowania. Cel główny: Państwa członkowskie muszą wprowadzić środki niezbędne do przywrócenia typów siedlisk przyrodniczych Natura 2000, które nie są w dobrym stanie przy jednoczesnej zasadzie niedegradacji: Artykuł 4 wprowadza zakaz pogarszania stanu siedlisk, które zostały już poddane odbudowie lub są w dobrej kondycji.

2. Lasy o szczególnym znaczeniu dla lokalnej społeczności/ LASY O WIODĄCEJ FUNKCJI SPOŁECZNEJ

W lasach Nadleśnictwa okoliczni mieszkańcy i liczne grono przyjezdnych realizują potrzeby wynikające z chęci kontaktu z naturą, utrzymaniem sprawności fizycznej, relaksem, edukacją, pozyskiwaniem runa, przeżyciami estetycznymi. Kondycja ekosystemów leśnych bezpośrednio wpływa na stan psychofizyczny mieszkańców regionu poprzez mikroklimat, warunki hydrologiczne i charakter krajobrazu. Lasy buforują zanieczyszczenia światłem, hałasem i pyłami. Jest to szczególnie istotne na terenach wysoko zurbanizowanych. W lasach zlokalizowane są również miejsca pamięci i szczególnie cenne przyrodniczo obiekty, które wpisują się trwale w tożsamość członków naszych społeczności. Lasy te były powodem, dla którego wiele osób zamieszkało właśnie tutaj. Tym bardziej biorąc pod uwagę poniższe wskaźniki wielkości obszarów i lesistości w połączeniu z rosnącą gęstością zaludnienia cały obszar Nadleśnictwa należy uznać za Lasy o wiodącej funkcji społecznej

- lesistość na poziomie kraju: 29,5%
- w województwie mazowieckim: 23,3%
- w RDLP Warszawa 24,7%
- w Nadleśnictwie Chojnów: 12,5%

Przykładowo:

-Średnia lasu na 1 osobę w kraju - 2500 m²

- Gmina Grodzisk Mazowiecki 135,5 m² na osobę

Kompleksy leśne są w większości niewielkie i silnie rozproszone.

Na obszarze nadleśnictwa występują tylko dwa kompleksy leśne powyżej 1000 ha.

Łącznie w

Nadleśnictwie Chojnów mamy

- w przedziale 1,01-10,00 ha – 92 kompleksy,
- 10,01-100 ha – 37,
- 101-500 ha – 11 kompleksów,
- 501- 2000 – 5 kompleksów,
- powyżej 2000 ha – 1 kompleks.

Dlatego przedstawiciele organizacji opiniującej nie będą brać udziału w wyznaczaniu obszarów oddziaływania społecznego wg. Zarządzenia 58. Argumentację dotyczącą tej kwestii wyczerpująco przedstawiliśmy podczas Pilotażowego procesu wyznaczania lasów o wiodącej funkcji społecznej organizowanego przez MKiS i współprowadzonego przez PGL LP. Pod efektami pracy zespołu podpisali się zarówno Wojewoda Mazowiecki, jak i aktualny Dyrektor RDLP w Warszawie. W wyniku procesu cały obszar Nadleśnictwa (z wyłączeniem rezerwatów) wskazany został jako obszar o wiodącej funkcji społecznej. Ponadto aktualne formy ochrony lasów na terenie Nadleśnictwa dodatkowo wskazują na wcześniejsze rozpoznanie co do szczególnego znaczenia tych kompleksów leśnych

- 100% lasów objęte Leśnym Kompleksem Promocyjnym,

Całe Nadleśnictwo Chojnów leży w granicach Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Warszawskie. Analizując sposób prowadzenia gospodarki leśnej na terenie Nadleśnictwa należy zauważyć, że niestety założenia funkcjonowania aktualnego PUL jak i ich realizacja są rozbieżne z celami ustanowienia LKP. Dlatego też wnioskujemy by je uwzględnić podczas tworzenia PUL na lata 2028-2037:

Pierwotnie celem ustanowienia leśnych kompleksów promocyjnych było:

1. *wszechstronne rozpoznanie stanu biocenozy leśnej na ich obszarze i warunków jej bytowania oraz trendów zachodzących w nich zmian;*
2. *trwałe zachowanie lub odtwarzanie naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej prowadzonej na podstawach ekologicznych;*
3. *integrowanie celów trwałej gospodarki leśnej i aktywnej ochrony przyrody;*
4. *promowanie wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej przy wykorzystaniu wsparcia finansowego ze środków krajowych i zagranicznych;*
5. *prowadzenie prac badawczych i doświadczalnictwa leśnego w celu wyciągnięcia wniosków dotyczących możliwości i warunków upowszechniania zasad ekorozwoju na całym obszarze działania Lasów Państwowych;*
6. *prowadzenie szkoleń Służby Leśnej i edukacji ekologicznej społeczeństwa.*

Fragment zarządzenia nr 30 dyrektora generalnego LP z dnia 19.12.1994 r. w sprawie leśnych kompleksów promocyjnych.

Lasy Chojnowskie stanowią teren, który powinien być traktowany jako obszar zarówno badawczy jak i o szczególnych walorach przyrodniczych i szczególnym znaczeniu społecznym. Ze smutkiem musimy stwierdzić, że gdyby powyższe cele realizowane były w praktyce, szkody dla ekosystemów byłyby mniejsze podobnie jak nasilenie konfliktów społecznych.

Ponadto w aktualnym zapisie ZARZĄDZENIE Nr 5 DYREKTORA GENERALNEGO LASÓW PAŃSTWOWYCH z dnia 24 stycznia 2001 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych czytamy co następuje:

Par 4. pkt. 3. Założenia i kierunki działań, określone w jednolitym programie gospodarczo-ochronnym opracowanym dla każdego LKP, należy uwzględnić w planach urządzenia lasu nadleśnictw wchodzących w ich skład.

Wobec powyższego oczekujemy dostępu do niniejszego Jednolitego programu gospodarczo-ochronnego dla LKP Lasy Warszawy, uwzględnienia go podczas tworzenia nowego PUL jak również informacji o aktualnym składzie jego Rady Programowej.

“Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Warszawskie”, to największy filtr cywilizacyjny, pomiędzy rozpędaną wielkomięską aglomeracją warszawską, a wyciszonym i ustabilizowanym światem przyrody. Jako gruby pierścień zieleni wokół Warszawy, jest odpowiedzią leśnictwa na wyzwania cywilizacyjne.

Te lasy dają wielką szansę bezpośredniego kontaktu człowieka z przyrodą. Człowieka, który poszukuje wyciszenia i regeneracji zmęczonego pędem cywilizacyjnym ciała. Ten las, to również idealny izolator akustyczny, oddzielający szum miejski, izolujący osiedla ludzkie. Oddziela od wszystkiego negatywnego, co człowiek dla swego dobra mógł wymyślić. Ten szczególny las umożliwia szerszy kontakt pomiędzy społeczeństwem a leśnikami. Prowadzona w nim działalność edukacyjna ma na celu promowanie proekologicznej i wielofunkcyjnej roli lasu, kształtowanie świadomości ekologicznej, uczenie szacunku do lasu i leśnictwa. Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Warszawskie” jest też, obszarem o znaczeniu naukowym i badawczym. Wyniki badań pozwolą na doskonalenie metod gospodarowania lasem i określenia granicy ingerencji człowieka. Nie obce są w nim też nowe technologie, przyjazne środowisku i pomocne w pracy leśnika. To las, który jest narzędziem w promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody w lasach.”

https://www.warszawa.lasy.gov.pl/lesny-kompleks-promocyjny-xxxxxxx/-/asset_publisher/1M8a/content/lkp-lasy-warszawskie?_101_INSTANCE_1M8a_viewMode=view

- 62% lasów to lasy ochronne (głównie z uwagi na bliskość miast/a procent ten znacznie wzrośnie po doliczeniu Piaseczna),
- 55% Warszawski Obszar Krajobrazu Chronionego,
- 44% zajmuje Chojnowski Park Krajobrazowy

Nowy PUL powinien jako fundament spełniania funkcji społecznych przyjąć, że: Dla umożliwienia właściwego pełnienia funkcji, regulacyjnych, przyrodniczych, rekreacyjnych, kulturowych, turystycznych, ochronnych, ekosystemowych potrzebujemy zmian dotyczących całych kompleksów leśnych, a nie rozproszonych wydzieleń.

3. Potrzeby w zakresie zagospodarowania turystycznego lasów

Biorąc pod uwagę wysoki stopień urbanizacji na obszarze, którego dotyczy Nadleśnictwo Chojnów preferowane jest takie podejście do turystyki i rekreacji, by potrzeby tych aktywności były w możliwie minimalnym konflikcie z otoczeniem przyrodniczym. Mieszkańcy obszarów o gęstym zaludnieniu i na co dzień przebywający w przestrzeni bardzo nasyconej infrastrukturą, w kontakcie z lasami oczekują odpoczynku od komunikatów wizualnych i wytworów człowieka. Dlatego też nie jest wskazane tworzenie dodatkowej infrastruktury tam gdzie nie ma bardzo wyraźnej potrzeby jej powstania. Dotyczy to zarówno elementów małej architektury, jak i tablic informacyjnych itp. Elementy takie, o ile to konieczne by powstały, powinny znajdować się na skrajach lasów i w miejscach uzgodnionych z lokalną społecznością. Istnieje też konieczność indywidualizacji postępowania projektowego, wynikającego z

uwarunkowań wybranych miejsc w lesie, lokalnych tradycji, zwyczajów, przyzwyczajzeń ludności. Należy w maksymalnym stopniu wykorzystywać materiały naturalne i lokalnego pochodzenia.

SZLAKI: Obszary leśne w granicach nadleśnictwa odwiedzane są najczęściej wielokrotnie przez te same osoby znające teren dlatego też informacje kierunkujące należy utrzymać na poziomie koniecznego minimum. Wykorzystać do tego należy istniejącą sieć szlaków turystycznych. Dlatego istotną kwestią jest szanowanie znaków wskazujących przebieg szlaków PTTK (nie wycinanie drzew oznaczonych) lub informowanie tej organizacji o konieczności usunięcia drzew ze znakami, tak aby ciągłość szlaków mogła być odtworzona.

AKTYWNOŚCI: Odwiedzający lasy Nadleśnictwa powinni być zachęceni do aktywności nie ingerujących w dobrostan mieszkańców lasu (spacery, bieganie, nordic walking, jazda na rowerze, jazda konna). Nie jest wskazane tworzenie miejsc do dłuższego przebywania i palenia ognisk z uwagi na bardzo wysokie zagrożenie pożarowe w Nadleśnictwie.

SZLAKI KONNE: Powinny być zaplanowane w formie dużych pętli z możliwością zmiany trasy. Mogą być prowadzone po obwodach kompleksów leśnych, nie tylko po szerokich duktach, ale również ścieżkami. W przypadku kompleksów tego nadleśnictwa, gdzie zlokalizowane są liczne stajnie rekreacyjne, wskazane jest zaprojektowanie szlaków umożliwiających uprawianie krótkich rajdów konnych pomiędzy kompleksami z uwzględnieniem umieszczenia właściwego oznaczenia na drogach lokalnych (gminne, powiatowe itp.). Trasy do jazdy konnej nie powinny być prowadzone po drogach utwardzonych (obecność luźnego tłucznia) z uwagi na fakt, że dla koni, szczególnie nie podkutych, jest to nawierzchnia bardzo niekomfortowa, a nawet niebezpieczna.

OSTOJE ZWIERZYNY. Ze względu na silną antropopresję i niewielkie powierzchnie poszczególnych kompleksów należy zaplanować obszary ostoi zwierzyny oraz uwzględnić utrudnienia w postaci nasadzeń krzewów kłujących aby zmniejszać stopień penetracji lasu przez ludzi.

KRZEWY I DRZEWA OWOCOWE: Cennym dodatkiem uzupełniającym aktywności związane ze zbieraniem grzybów w lasach społecznych może być zbiór owoców z krzewów dziko rosnących (jarzębina, bez czarny, dzikie gatunki róż) oraz dosadzanie drzew sadowniczych takich jak śliwy i jabłonie starych odmian. Nasadzenia tych gatunków należy uwzględnić w PUL adekwatnie do warunków terenowych.

WZGLĘDY KRAJOBRAZOWE I MIKROKLIMATYCZNE

Aktualnie względy krajobrazowe nie są brane pod uwagę na terenie nadleśnictwa. Podczas prac wielokrotnie wycinane były drzewa istotne pod względem estetycznym, będące punktami orientacyjnymi czy ważne jako akcenty we wnętrzach krajobrazowych. Wycinki prowadzone były na wydmach, w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych i terenów podmokłych. Obrzeża dróg są regularnie wykaszane przy pomocy

kosiarek bijakowych. Niszczy to cenną roślinność dwuletnią (np. łopian), zmniejsza bioróżnorodność oraz uszczupla bazę pokarmową dla zwierząt. Drzewa i krzewy rosnące przy drogach leśnych są regularnie przycinane i podkrzesywane co znacząco zmniejsza ilość cienia. Podnosi to lokalnie temperaturę, obniża wilgotność i powoduje, że latem trzeba dobrze zaplanować spacer jeśli chce się odpocząć w cieniu ponieważ wiele dróg jest w pełnym słońcu. Wizualny efekt tych i im podobnych działań wiąże się z poczuciem znajdowania się na plantacji gdzie puste pobocza drogi, brak gałęzi nad głową oraz daleko odsłonięte perspektywy ścieżek na długość kilkuset metrów, negatywnie wpływają na odczuwanie przestrzeni. Wysoce wskazanym jest umieszczenie w PUL zapisów dotyczących ochrony krajobrazu. Obejmuje to zarówno podejście do drzew ścieżkach i duktach, drzew o ciekawym ukształtowaniu np. wielopniowych. Istotne ze względów przyrodniczych jak i krajobrazowych jest wyznaczenie stref ochronnych wokół miejsc pamięci, pomników przyrody, zabytkowych alei drzew. Zabytkowe aleje drzew należy chronić szczególnie. Dotychczas traktowano je np. jako szlaki do wywózki drewna z lasu uszkadzając przy tym stare drzewa oraz aktywnie niszczone były systemy korzeniowe poprzez zmiany ukształtowania terenu ciężkim sprzętem w bezpośredniej bliskości pni.

MIEJSCA PARKINGOWE

Stale rosnąca liczba osób odwiedzających lasy nadleśnictwa Chojnów (m.in. z Warszawy) wymaga zorganizowania terenów parkingowych lub miejsc postojowych. Liczba odwiedzających rośnie w dni wolne od pracy i w sezonie od wiosny do jesieni. Miejsca te można wygospodarować wspólnie z samorządami, np. zmieniając czasowo organizację ruchu na drogach przyleśnych lub wyznaczając parkingi na gruntach gminnych. Istotne jest by nie uszczuplać terenów leśnych na poczet parkingów. Ograniczona ilość miejsc parkingowych będzie zachęcała do odwiedzania lasów na rowerach. Liczba rowerzystów w lasach na linii WKD będzie rosła wraz z rozbudową sieci ścieżek rowerowych łączących miejscowości. Można również zachęcać turystów do korzystania z lokalnych miejskich i gminnych parkingów poprzez wyznaczanie atrakcyjnych tras spacerowych tak aby wizyta rozpoczynała się już w miejscowości, a nie pod samym lasem.

RUCH POJAZDÓW SILNIKOWYCH W LASACH

W lasach nadleśnictwa nasila się ruch pojazdów silnikowych (motory, quady). W miarę możliwości należy stosować widoczne dla kierujących przeszkody ograniczające możliwość korzystania z najczęściej używanych tras. Wskazane jest umieszczenie tablic opisujących jak i gdzie inni korzystający z lasu mogą zgłaszać nieuprawnione poruszanie się pojazdami silnikowymi. Preferowane przez łamiących prawo trasy można zmodyfikować poprzez nowe nasadzenia drzew i krzewów (w tym kłujących) w połączeniu ze szlabanami i przeszkodami terenowymi (np. zagłębienia i wyniesienia terenu). Działania te można łączyć z gromadzeniem danych wizualnych z fotopułapek. Oczekujemy zwiększenie zaangażowania Straży Leśnej.

4. Inne

Pozostałe wnioski :

1. Wzmocnienie standardu współpracy informacyjnej z samorządem i mieszkańcami w odniesieniu do planowanych prac leśnych na obszarach lasów LOWFS oraz priorytetowe uwzględnienie w PUL zagadnień retencji, ochrony stosunków wodnych i funkcji klimatycznych lasu.
2. Wytypowanie nowych form ochrony tj. pomniki przyrody, użytki ekologiczne czy z zespoły przyrodniczo -krajobrazowe i złożenie stosownych wniosków do gmin.
3. Bardziej rygorystyczne podejście do ochrony gatunkowej zwierząt i roślin, w tym zakaz prowadzenia prac w umownym okresie lęgowym oraz wstrzymywanie prac w wydzieleniach, gdzie zlokalizowano gniazda/siedlisko zwierząt czy stanowisko chronionego gatunku roślin.
4. Wykonanie inwentaryzacji do nowego PUL z wykorzystaniem nalogów fotogrametrycznych Współczesna inwentaryzacja leśna z wykorzystaniem nalogów fotogrametrycznych (szczególnie w połączeniu z LiDAR) jest ogólnie uważana za bardziej precyzyjną, spójną przestrzennie i dostarczającą więcej informacji o strukturze lasu niż tradycyjne metody oparte wyłącznie na powierzchniach próbnych. Inwentaryzacja metodą nową (fotogrametria/LiDAR + modelowanie) daje dokładniejsze wyniki w zakresie wysokości drzew, zagęszczenia i struktury pięter drzewostanu. Modele LiDAR pozwalają na precyzyjne określenie numerycznego modelu terenu (NMT) i modelu pokrycia terenu (NMPT).
5. Udostępnienie członkom ZLW map projektowanych rezerwatów.
6. Udost. mapy 2300 ha siedlisk zniekształconych wymagających interwencji o których była mowa w prezentacji BULiGL.
7. Udost. mapy 1700 ha wymagających odbudowy o których była mowa w prezentacji BULiGL
8. Udostępnienie listy wydzieleń leśnych niezgodnych z siedliskiem wymagających interwencji.

Uzupełnienie informacji, ad strona 1:

W zakresie - Ochrona zasobów wodnych.

Wnioskujemy o nawiązanie współpracy PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Chojnów z PGW Wody Polskie RZGW w Warszawie w celu koordynacji działań mających na celu zatrzymywanie wody oraz ochronę zasobów wodnych na terenie Nadleśnictwa i szerzej adekwatnie do sieci hydrologicznej, tak aby ww. działania były skuteczne.

W związku z powyższymi celami, wnioskujemy także o:

- priorytet dla retencji wód tworzonej przez bobry europejskie Castor fiber na terenie nadleśnictwa nad aspektem hodowlano/surowcowym - ochrona, monitorowanie, edukacja społeczna w tym zakresie
- ochronę tam wybudowanych przez bobra europejskiego Castor fiber, powodujących renaturyzację dolin lub koryt cieków naturalnych, ograniczanie odpływu wód i zwiększenie uwilgotnienia otaczających gruntów, z zastrzeżeniem, że ich funkcjonowanie nie powinno stwarzać zagrożenia dla życia, zdrowia i mienia
- Podjęcie wszelkich możliwych działań sprzyjających ograniczeniu odpływu wód z kompleksów leśnych oraz retencjonowaniu wody, głównie w glebie, na siedliskach bagiennych oraz w naturalnych zbiornikach wodnych
- odtwarzanie śródleśnych oczek wodnych i mokradeł (zgodnie z rozdziałem o gospodarowaniu zasobami wodnymi w PUL)
- całkowite wyłączenie z melioracji i odwodnienia torfowisk oraz obszarów bagiennych
- odtworzenie stanu wodnego bagien i torfowisk, które wyschły w ciągu ostatnich kilku lat na terenie nadleśnictwa;
- przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji urządzeń melioracyjnych i opracowanie w ramach PUL szczegółowego planu blokowania odpływu wody (budowa zastawek, likwidacja rowów)
- wyznaczenie stref ekotonowych (buforowych) o szerokości minimum 60 metrów wzdłuż wszystkich cieków wodnych, jezior i mokradeł, a także obszarów naturalnej retencji bobrowej, w których obowiązywać będzie całkowity zakaz cięć; i ciężkiego sprzętu (pilarz plus pozostawienie grubizny na miejscu);
- wprowadzenie do PUL strategii "beaver mimicry" – budowy niskonakładowych, półprzepuszczalnych tam z drewna i faszyny na rowach melioracyjnych;
- zmianę terminologii w PUL z „utrzymania drożności urządzeń melioracyjnych” na „zarządzanie retencją korytową”, co ma priorytetyzować spowalnianie odpływu, a nie jego przyspieszanie.

W zakresie - Ochrona ekosystemu leśnego :

- podsadzanie w drzewostanach czereśni ptasiej, lipy drobnolistnej, lipy szerokolistnej, klonu pospolitego, klonu jawora a także pozostawianie wierzby iwy oraz leszczyny pospolitej na właściwych siedliskach w miejscach dobrze nasłonecznionych, np. Na

skrajach lasu, brzegach cieków lub przy drogach leśnych - jako działania w zakresie ochrony rodzimych owadów zapylających;

- podsadzanie w ekotonach, na obrzeżach lasów śliwy tarniny i innych rodzimych gatunków roślin będących istotnym źródłem pożytku dla owadów zapylających;
- ograniczenie grodzień młodników lub całkowitą ich eliminacja;
- zaprojektowanie i stworzenie zbiorników rozrodowych dla płazów w miejscach dotychczasowego ich rozmnażania się w przypadku obniżenia się poziomu wód gruntowych do poziomu nie zapewniającego warunków do ich rozrodu ;
- zapewnianie na obszarach nadleśnictwa miejsc dostępu do wody pitnej dla ssaków i ptaków w miejscach i odległościach umożliwiających swobodny i stały dostęp dowody ssakom bez kolizji z drogami, miejscami częstej rekreacji, nie będących równocześnie zbiornikami rozrodowymi dla płazów;
- zaprojektowanie w PUL sieci ekologicznych korytarzy, łączących istniejące rezerwaty, korytarze migracyjne zwierząt oraz miejsca do ich wodopojów, w których obowiązywać będzie zakaz jakichkolwiek cięć odłaniających dno lasu;
- wprowadzenie w PUL bezwzględnego zakazu prowadzenia ścinki i zrywki drewna we wszystkich leśnictwach w okresie od 15 marca do 31 sierpnia, z wyjątkiem usuwania drzew zagrażających bezpieczeństwu publicznemu
- uwzględnienie w Programie Ochrony Przyrody wytycznych dotyczących ograniczania zanieczyszczenia światłem na granicach lasu, w tym rekomendacje **dla gmin** dotyczące rodzaju stosowanych opraw oświetleniowych w sąsiedztwie terenów leśnych. Ciemność w lesie jest zasobem naturalnym. Jej ochrona sprzyja populacjom nietoperzy i ciem, które pełnią kluczowe role w ekosystemie (np. Ograniczanie liczebności szkodliwych owadów

W zakresie - Uszczegółowienie “Założeń do Planu Urządzenia Lasu” :

- przekształcenie gospodarki leśnej z modelu surowcowego na model adaptacyjny, zgodny z wytycznymi nowej Instrukcji Urządzania Lasu (2024), biorąc pod uwagę szczególną rolę Nadleśnictwa Chojnów jako bariery klimatycznej i rezerwuaru wody dla południowej części aglomeracji warszawskiej;
- aktualizację niezbędną do sporządzenia projektu planu urządzenia lasu dokumentacji siedliskowej i fitosocjologicznej;
- identyfikację usług regulacyjnych i wspierających oraz kulturowych jako głównych usług ekosystemowych pełnionych przez lasy nadleśnictwa Chojnów;

- odejście od traktowania Nadleśnictwa Chojnów jako lasów surowcowych. Ze względu na ochronność, wiodącą funkcję społeczną oraz deficyt wody w regionie obszary te muszą być traktowane jako infrastruktura krytyczna dla bezpieczeństwa wodnego i klimatycznego;
- utrzymanie ciągłości pokrywy leśnej w celu ochrony wilgotności gleby;
- wprowadzenie całkowitego zakazu pozostawiania w lasach pozostałości pozrębowych (biomasy cienkiej) z wycinki sosen ze względów na zwiększanie poziomu zagrożenia pożarowego i zakwaszanie gleby;
- uwzględnienie w analizie PUL bilansu depozycji azotu i dostosowanie do niego intensywności cięć. Im więcej azotu z powietrza (smog z Warszawy) opada na lasy chojnowskie, tym mniej biomasy (drewna) powinno się usuwać, aby nie doprowadzić do wyjałowienia gleby z innych pierwiastków (eutrofizacja). Zaburzony bilans azotowy osłabia odporność drzew na suszę i patogeny, co prowadzi do zamierania całych połaci lasu;
- w przypadku nie odejścia od gospodarki surowcowej wykonanie do projektu PUL analizy ekonomicznej utraconych usług ekosystemowych (carbon cost, water retention cost) wynikających z planowanego etapu cięć. Społeczeństwo ma prawo wiedzieć, czy wartość pozyskanego drewna z chojnowskich lasów równoważy koszty, jakie gmina i mieszkańcy poniosą w związku z osuszaniem terenu i koniecznością budowy sztucznych urządzeń retencyjnych, a skarb państwa w wyniku akcji gaszenia pożarów w lasach;
- wprowadzenie bezwzględnego zakazu stosowania materiałów budowlanych pochodzenia zewnętrznego (gruz, beton, odpady kopalniane) do utwardzania dróg leśnych i szlaków operacyjnych. Chemiczne zanieczyszczenie podłoża przez materiały budowlane sprzyja inwazji gatunków obcych i niszczy naturalną grzybnię (mikoryzę) niezbędną drzewom do pobierania wody;
- zaprojektowanie stref buforowych o gęstszym, wielopiętrowym składzie na obrzeżach lasu stykających się z terenami zurbanizowanymi, które będą pełnić rolę ekranu świetlnego i pyłowego;
- przeprowadzenie inwentaryzacji zasobów węgla organicznego w glebach nadleśnictwa oraz wyłączenie z przygotowania gleby metodami mechanicznymi;
- stworzenie cyfrowej mapy interaktywnej, dostępnej publicznie, na której w czasie rzeczywistym będą nanoszone planowane i realizowane działania gospodarcze, wraz z imieniem i nazwiskiem odpowiedzialnego za nie pracownika nadleśnictwa oraz numerem kontaktowym do niego;
- zainstalowanie stacji monitoringu czystości powietrza wewnątrz dużych kompleksów leśnych oraz na ich obrzeżach, aby dowieść skuteczności lasu jako filtra powietrza w

strefach podmiejskich. Dane te będą kluczowym argumentem za utrzymaniem wysokiego wieku rębności drzew, które mają największą powierzchnię liściową odpowiedzialną za filtrowanie smogu;

- włączenie do PUL wyników analizy wskaźników roślinnych (np. NDVI, NDWI) pochodzących z danych satelitarnych (np. Sentinel-2), aby zidentyfikować fragmenty lasu najbardziej zagrożone zamieraniem z powodu braku wody. Precyzyjne mapowanie deficytu wody pozwoli na zaniechanie planowanych cięć w miejscach osłabionych, które powinny zostać objęte szczególną ochroną jako „wyspy Przetrwania”
- wprowadzenie do PUL (lub Programu Ochrony Przyrody) „Kodeksu Dobrych Praktyk” dla firm zewnętrznych (ZUL), obejmującego zakaz pozostawiania odpadów, resztek olejów oraz obowiązek natychmiastowego uprzątnięcia szlaków turystycznych po zakończeniu prac.

Załącznik:

1. Opinia prof. K. Rykowskiego „Zagospodarowanie suszy i jemioly - nowy typ relacji Lasy Państwowe - nauki leśne – społeczeństwo. Wyprzedzająca przebudowa czy przemyślana adaptacja?”

Do wiadomości:

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Nadleśnictwo Chojnów

Ministerstwa Klimatu i Środowiska

Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych

Mazowieckiego Biura Planowania Przestrzennego